

TWEE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK

Waarin wij 't stedeke Aardenburg bezoeken.

Karel van Valois, na te Damme eene goede bezetting achtergelaten te hebben, was met zijn leger naar Aardenburg getrokken.

Nu is Aardenburg een klein stadje in Zeeuwsch-Vlaanderen. Het telt nog geen tweeduizend inwoners. Evenals Brugge, Damme en Sluis heeft het betere dagen gekend, Aardenburg, weleer Rodenburg geheeten, dagteekent waarschijnlijk reeds uit den tijd der Romeinen. In de eeuw waarvan wij vertellen, bezat het eene ruime haven, welke ongeveer zeshonderd schepen kon bevatten. Thans vindt men van die haven geen spoor meer, of 't moest nog zijn in den naam der eenige overgeblevene poort, de Kaaipoort.

*
* *

In en rond Aardenburg lag 't Fransche heir. Op de St. Bavokerk woei de lelievlag. En menige Leliaart had den gevel zijner woon met tapijten en schilden behangen, ter eere van de vijanden zijns lands.

In een der schoonste huizen, een hecht steenen gebouw nabij de markt, verbleef Karel van Valois. De broeder des Franschen konings rustte uit van zijn veroveringstocht. Met welgevallen bedacht hij, hoe voorspoedig zijne reis geweest was. Vlaanderen zou geen weerstand meer bieden. Damme, Ieperen en andere steden behoorden hem. De magistraten van Gent waren gisteren herwaarts gekomen, om hem de sleutels hunner stad aan te bieden. Robrecht van Bethune, 's graven zoon kon niets meer uitrichten. Vlaanderen was overwonnen.

Karel van Valois maakte zich gereed voor een rijtoer, toen een page in eerbiedige houding binnentrad. Deze meldde een bezoeker aan.

— 't Is geen gepast oogenblik ! riep de edelman gemelijk. Ik ontvang 's morgens.

— Hij heeft eene dringende boodschap, edele heer, hernam de dienaar.

— Welnu, geleid hem dan hier ! beval de legeroverste op ongedulden toon.

Een krijgsman vertoonde zich aan den ingang van 't vertrek. Met gebogen hoofd bleef hij daar staan.

— Treed nader ! zei Valois vriendelijker. Dient gij niet onder den Constabel Raoul de Nesle ? Ik meen u te herkennen.

— Ja, edele heer en de Constabel, die buiten de stad in het kamp verblijft, heeft mij tot u gezonden met de tijding dat Gwyde, de vroegere graaf van Vlaanderen, in aantocht is.

— Wat ! riep Valois opgewonden uit. Gwyde van Dampierre hier ! En brengt men mij dat nieuws zoo koel en traag ! Heeft de Constabel reeds maatregelen genomen, om de vijanden te weerstaan ?

De Fransche opperbevelhebber was driftig rechtgesprongen.

— Verschooning, edele heer, sta mij toe u te onderbreken ! Gwyde nadert zonder leger, slechts met een klein gevolg, Waarschijnlijk wil hij u spreken.

Valois zag den boodschapper eene wijl aan, als begreep hij hem niet recht.

— Mij spreken ? herhaalde hij.

Toen ging er hem een licht op.

— Zou Gwyde om den vrede komen bidden ? mompelde Karel. En haastig vervolgde hij ;

— Keer spoedig naar uw meester terug en zeg, dat ik gebied, den graaf van Vlaanderen met eere herwaarts te leiden !

Elke belediging hem aangedaan zal streng gestraft worden.

De krijgsman boog en ging snel heen.

— Arme graaf ! murmelde Valois. Waarlijk, hij is te beklagen, Eens was hij vorst en nu...

Het medelijden, dat de edele Franschman voor den ongelukkigen grijsaard gevoelde, stond ook op zijn gelaat te lezen.

— Wat kan ik voor hem doen ? vroeg Valois zich zelve af. Mijn broeder is al te gestreng ... en dan zijne gemalin, de trotsche en valsche Johanna. Ha, die is mijns broeders slechte raadgeefster... Ze is zijn ongeluk.

En bij die gedachten fonkelden Karels oogen.

— En toch, ging de legeroverste bij zichzelf voort, en toch, mijn broeder luistert gaarne naar mij, ik wil een redmiddel zoeken, om den armen graaf van Vlaanderen tenminste een zonnigen levensavond te schenken

Valois mijmerde voort.

— Vlaanderen is veroverd... ja... 't is in onze macht... maar is deze zaak wel rechtvaardig? Gwyde heeft zich verzet tegen zijn leenheer, mijn broeder. Doch als hij zich onderwerpt, zal hij vergiffenis ontvangen? Helaas!... mijn broeder Filips is niet altijd een wijze koning geweest. Hij en Johanna hebben veel geld noodig... de zware belastingen schijnen niet voldoende... Filips heeft de munt vervalscht. De kooplieden, die hunne goederen niet willen ruilen voor ongangbaar geld, verlaten Frankrijk. Vlaanderen is welvarend. Men zegt dat er te Brugge meer zaken gedaan worden, dan in geheel ons vaderland. En nu wil mijn broeder Filips Vlaanderen bij zijn rijk voegen, om ook hier schatten te eischen... Neen, die zaak is niet rechtvaardig. Als ik bij den koning voor Gwyde pleit, zal mijn raad aanhoord worden. Filips is een edelman...

Lang zat de opperbevelhebber in gepeinzen neer,
Eindelijk riep hij zijn page.

— Gelast, dat men mijn paard zadel, beval hij.

Eenige oogenblikken later stond zijn ros voor de deur.

Een edelman in schitterende kleedij, gezeten op een prachtig rijdier, kwam aangerend, door andere heeren gevolgd. 't Was Raoul de Nesle.

Hij hield stil bij Valois en groette eerbiedig.

— Volg mij! sprak de laatste. Wij zullen den graaf van Vlaanderen tegemoet gaan. En toen hij op Nesle's gelaat verwondering las, voegde hij er bij :

— Ik begeer, dat Gwyde van Dampierre met eere ontvangen worde.

Al de heeren bogen. Ze moesten zich onderwerpen aan den wil van den broeder des konings.

Raoul de Nesle leidde zijn paard aan de linkerzijde van Valois. De andere edellieden schaarden zich achter de twee voorname Franschen en 't gezelschap vertrok in de richting der poort.

Op dit oogenblik naderde eene kleine ruiterbende de stad. Aan het hoofd reed een grijsaard. Hij was eenvoudig gekleed, maar wekte ontzag door zijne houding. Zijn gelaat stond ernstig, droevig zelfs. Lange lokken daalden tot op de schouders. 't Was Gwyde van Dampierre. Eenige edellieden volgden hem. Niemand sprak. Allen hadden eerbied voor de smarte van hun vorst.

— Ha, graaf zonder land, komt gij de Lelie kussen? klonk het eensklaps hoonend,

Gwyde zag om, ook zijne getrouwen wendden snel het hoofd. Een legde de hand op zijn zwaard.

De beleediger was insgelijks een ruiter, een edelman zelfs, maar een kerel met een ploertig uiterlijk.

Gwyde herkende in hem den heer van Syssele. De Leliaart was vergezeld van zijn gemeenen zoon en nog eenige vrienden, waaronder de heer van Wyngheue.

— Ge zijt een verachtelijk mensch, sprak de Vlaamsche graaf langzaam maar luid.

Een van Gwyde's volgelingen, de heer van Zomerghem, smeedt den Sysseelschen landverrader zijn handschoen toe. Dat beduidde eene uitdaging voor een tweegevecht. Maar om zich met een dapper ridder te meten, daarvoor was de ellendeling veel te laf.

— Ik strijd met geen laat, die weldra door den Franschen koning aan eene galg zal gehangen worden ! riep de heer van Syssele.

— Welhoe ! schreeuwde de heer van Zomerghem driftig. Durft die omgekochte schurk mij een laat noemen ? En de edelman wilde zijn ros zijwaarts brengen, om den Leliaart met zijn zwaard te doorsteken.

Gwyde weerhield hem, zeggende :

— Laat dien met rust, hij is niet waard, dat wij ons om zijnentwille ophouden. Uw handschoen ligt nog in 't zand. De Vlaamsche en Fransche adel weet nu, dat de heer van Syssele een eervergeten lafaard is.

De verrader had die woorden verstaan. Zijn gelaat werd bleek van woede. Hij knarste de tanden en siste :

— Ah, kwam toch spoedig de dag, dat de Fransche koning al de afvalligen de welverdiende straf geeft ! En luid riep hij :

— Werp u op uwe knieën voor uwe meesters, graaf zonder land en heeren zonder slot !

— Heil den graaf ! klonk het plotseling. Heil onzen graaf !

Eene bende Klauwaarts verscheen.

— Heil den graaf ! donderde het. Vlaanderen den Leeuw !

De heer van Syssele verbleekte. Uit al die kreten herkende hij eene stem. Ha ! hij ontwaarde reeds den gevreesden beenhouwer van Brugge, Jan Breydel.

De deken sprong voorwaarts.

— Hebt gij den graaf beleedigd, ellendige Leliaart, gij die om vuil goud uwe eere verkocht ? tierde hij woedend. Kom van uw paard, zoo gij durft... en indien niet, dan zal ik u naar beneden doen tuimelen ! Ha, en uw zoon is hier ook al !

De toestand werd dreigend. De bende opgewonden Klauwaarts waren tot alles in staat. Onvoorzichtigen, om zich hier te wagen, hier, bij 't machtig Fransche leger !

Gwyde wenkte met de hand.

— Stil ! riep Breydel. Onze edele graaf wil spreken !

— Vrienden, zei Gwyde, ik bid u, gaat heen ! Ik ben herwaarts gekomen in 't belang van ons gewest, in 't belang van ons volk. Stoort mijne plannen niet. Uw grijze vorst dankt u voor uw trouw. Maar gehoorzaamt mij thans ook ! Keert naar uwe haardsteden terug !

— Wij waren gekomen om u, edelen graaf, tot lijfwacht te dienen. Maar uw wil zal geschieden. Staat gij ons toe, dien Leliaart van Syssele te straffen voor zijn verraad ? vroeg Breydel vrijmoedig maar toch eerbiedig.

— Geen gewelddaden, hernam Gwyde. Gaat thans rustig heen !

— Heil onzen graaf !

Met dien kreet verspreidden zich de moedige Vlamingen. 't Werd tijd, want de Franschen hadden reeds bemerkt, dat er iets gaande was. En eene afdeeling soldeniers naderde om de orde te bewaren.

— Ginds loopen vluchtelingen... Vlaamsche oproerlingen... Ze hebben eene samenzwering gesmeed ! riep de heer van Syssele, die gaarne Breydel in de handen van diens vijanden gezien had.

— Waarom hebt ge hen niet bevochten ? vroeg de hoofdman der soldeniers hoonend. En verschrikt voegde hij er tot zijne mannen bij : In eerbiedige houding... de opperbevelhebber komt aangereden !

Ieder staarde in de aangewezen richting.

Inderdaad Karel van Valois en zijn gevolg naderden.

Gwyde richtte zich op in 't zadel. 't Moeilijk... vernederend oogenblik sloeg ! Zou hij, de vorstelijke grijsaard, nog zwaarder beleediging moeten verduren ?

Maar neen, Karel van Valois scheen niet spotlustig.

Gwyde steeg van zijn paard, de Fransche legeroverste eveneens. Beide edelen gingen elkaar tegemoet... ze waren vijanden... maar Karel stak de hand uit... Gwyde nam ze aan... en als vrienden stonden ze daar... de broeder van Filips den Schoone en de onttroonde vorst !

De ongelukkige Gwyde wilde de reden van zijne komst vertellen, maar Valois voorkwam hem met de woorden :

— Straks, heer graaf, als wij alleen zijn, zullen we spreken !

Allen stegen weer op hun paard en de stoet reed weldra Aardenburg binnen. Weinigen tijd later bevond Gwyde zich in het vertrek van den Franschen opperbevelhebber.

— Dank, dank ! murmelde de graaf, innig Valois 's handen drukkend. Gij zijt edel en groot.

— Ik ken mijn plicht, antwoordde Karel bescheiden. En laten wij eens rustig over onze zaken spreken !

Gwyde zuchtte.

— Onze zaken ? herhaalde hij somber. Ik ben herwaarts gekomen, om me geheel te onderwerpen. 't Is gedaan met mijn macht... ook met mijn geluk.

— Waarom zoo wanhopig, heer graaf ?

— Waarom ? Heb ik er geen reden voor ? Uw broeder is meester in Vlaanderen..., Ik ben van allen verlaten. Mijne zonen zijn thans even zwak als ik. Mij rest niets meer, dan als een balling naar den vreemde te gaan... ver van mijn land en volk,... ver van 't graf, waar mijne geliefden slapen en waarin ook ik hoopte eenmaal neergelegd te worden.

— Ge ziet den toestand te donker in, zei Valois bemoedigend.

— Ach ! sprakt gij de waarheid ! Maar nergens ontwaar ik nog licht. Overal heerscht duisternis.

— Gij verdenkt mijn broeder te zwaar.

— Uw broeder zal mij niet vergeven, zei de graaf somber.

— Ik vermoed het wel, ja 'k ben er zeker van, doch op voorwaarde, dat wij elk een stap doen op den weg der verzoening. Gij eerst, dan ik !

— 'k Begrijp u niet, heer Van Valois.

— Luister naar de woorden van een oprechten vriend, heer graaf ! Ga naar Frankrijk, begeef u tot mijn broeder den koning. Onderwerp u en vraag vergiffenis over uwe dwaling. Ge waart Filips' leenman, ge hebt u tegen hem verzet. Biedt uwe verontschuldiging aan.

— Naar Frankrijk reizen, om er in een donkeren kerker geworpen te worden ! kreet Gwyde heftig.

Valois' oogen fonkelden.

— Aanziet gij mij voor zoo slecht ? vroeg hij koel... Durft ge mij waarlijk van de laagheid verdenken, u naar Parijs te zenden om u aldus een strik te spannen ?

— Ik bid u, heer van Valois, leg alzoo mijne woorden niet uit ! wedervoer de graaf haastig... 'k Ben overtuigd, dat uw raad door uw edel harte ingegeven is. 't Ware verachtelijk van mijnentwege, te twijfelen aan uwe oprechtheid. Maar sta mij toe, te voorspellen dat uw broeder mij niet zal aanhooren.

— Welnu, dan keert ge ongedeerd naar Vlaanderen terug. Uwe vrijheid is niet in gevaar, want ik stel mij borg voor u.

Gwyde sprong ontroerd op.

— Gij borg voor mij ? herhaalde hij stamelend. Waarlijk... heer van Valois, ge zijt te goed, te...

— Ik meen het, onderbrak de edele Franschman hem. Ja, Karel van Valois broeder des Franschen konings en opperbevelhebber des legers, stelt

zich vrijwillig borg voor graaf Gwyde, als deze er in toestemt naar Frankrijk te reizen, om zich aan Filips te onderwerpen. Vrij zult ge wederkeeren, indien de onderhandelingen niet gelukken. En ik bid u heer graaf, ga... volg mijn raad, 'k wensch vurig den vrede tusschen mijn broeder en u hersteld te zien, den vrede ook tusschen Frankrijk en Vlaanderen.

— Dank, dank ! murmelde Gwyde weer. En hij wilde voor Valois neerknielen. Maar deze richtte hem snel op en geleidde hem naar een aangrenzend vertrek zeggende :

— En nu zullen wij samen het middagmaal nemen, intusschen de bijzonderheden der reis overleggende.

Valois wierp een blik door het venster. Eensklaps betrok zijn gelaat, en eenige woorden, die wel op eene verwensching geleken, ontsnapten aan zijne lippen.

In den hof der rijke woning verdrongen zich talrijke edelen. Onder hen had de opperbevelhebber den Leliaart van Syssele bemerkt.

Valois riep driftig een page.

— Ga naar dien edelman ! gebod hij den dienaar. 't Is de heer van Syssele. Zeg hem dat het hier geen herberg is en ik hem dringend verzoek dezen tuin en ook deze stad te verlaten. Zijne tegenwoordigheid kan aanleiding geven tot wanordelijkheden en ik wil dat er rust heersche.

En onverstaanbaar voor den page, voegde hij er bij : Ik veracht hem bovendien, hij is een verrader van zijn land en volk, een omgekochte. Bah !

A. HANS

GROENINGHE

PENTEEKENINGEN VAN EMIEL WALRAVENS

TWEEDE DRUK

*« Gij zult uw vaderland beminnen,
en zijn taal en zijn roem, »*

(H. CONSCIENCE.)

L. OPDEBEEK, -- UITGEVER -- ANTWERPEN